

Prevalens – ikke forbeholdt de syke?

Prevalens er et faguttrykk som i økende grad anvendes til å beskrive forekomst av annet enn sykdom, men vi anbefaler ikke slik bruk.

Prevalens og insidens er vanlige begreper i epidemiologien. Prevalens angir forekomst av en sykdom ved et gitt tidspunkt, enten som et absolutt antall, men oftest som andel. Nevneren kan variere avhengig av hvor utbredt sykdommen er. Insidens betegner antall nye tilfeller av en sykdom i en gitt tidsperiode. Akutte, kortvarige sykdommer har gjerne høy insidens og lav prevalens, mens mange kroniske sykdommer kan ha lav insidens og høy prevalens.

Vi har inntrykk av at prevalens i økende grad også brukes til å beskrive forekomst av annet enn sykdom, f.eks. prevalens av legemiddelbrukere (1), røykere (2), tobakksbruk (3) etc. Dette skyldes nok særlig engelsk påvirkning ettersom «prevalence» på engelsk betyr alminnelig utbredelse eller forekomst (4). I *Oxford English Dictionary* gis eksempler som «the prevalence of cigarette smoking» og «the prevalence of bribery» (5).

Prevalens på norsk

I norske oppslagsverk gis varierende definisjoner. I *Store norske leksikon* forklares prevalens i medisinsk omtale kun i relasjon til sykdom (6), mens i *Store medisinske leksikon* er det utvidet til å gjelde også funksjonshemming og risikofaktorer (7). Også i norske lærebøker brukes prevalens i utvidet betydning, f.eks. om «prevalensen av en eksponering», slik som andelen røykere blant deltakerne i en kohortstudie (8). Epidemiologen Dag Thelle definerer det slik: «Prevalens er et mål for hvor stor andel av en populasjon som har en bestemt egenskap (vår utheving) på et bestemt tidspunkt, f.eks. en sykdom» (9). Insidens, derimot, ser ut til kun å være knyttet til sykdom (10–12) eller død (10).

I allmennordbøkene er imidlertid forklaringen en helt annen. Der forklares prevalens som «overlegenhet; dominans» (13) og «overvekt; gyldighet fremfor noe annet» (fra latin: *praevalere* = ha gyldighet) (14). I allmennspråket er imidlertid prevalens svært lite brukt. Et søk i det elektroniske tekstarkivet Retriever, som samler avistekster fra mange år tilbake, gir kun 31 treff (15).

Si det enkelt

Skal prevalens forbeholdes forekomst av sykdom? Vi mener i hovedsak ja. Dette er ikke til hinder for at det også kan brukes om andre fenomener, men i slike tilfeller bør omskrivninger eller andre uttrykk velges.

«Prevalensen av en eksponering». Illustrasjonsfoto NTB scanpix

Det lyder oppstyttet å snakke om «prevalens av legemiddelbruk» eller «prevalens av røykere». *Forekomst* eller *hyppighet* kan ofte erstatte faguttrykket prevalens og kan med fordel brukes dersom det ikke er behov for epidemiologisk presisjon. For å lette kommunikasjonen kan det ofte være klokt å bruke beskrivende termer, slik som «forekomsten av sykehusinfeksjoner per 1.1. 2012».

Vi ser heller ikke behov for å endre bruken av begrepet insidens. Vi har bl.a. sett formuleringer som «insidens av operative inngrep» og «insidens av forskrivning av legemidler». Her bør *frekvens* eller *andel* benyttes.

Trine B. Haugen
trine.b.haugen@hioa.no
Erlend Hem
Geir W. Jacobsen
Tidsskriftet

Trine B. Haugen [f. 1955] er professor i biomedisin ved Fakultet for helsefag, Høgskolen i Oslo og Akershus, og medisinsk redaktør i Tidsskriftet.

Erlend Hem [f. 1970] er dr.med. og assisterende redaktør i Tidsskriftet.

Geir W. Jacobsen [f. 1945] er professor ved Institutt for samfunnsmedisin, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, og medisinsk redaktør i Tidsskriftet.

Litteratur

1. Blix HS, Hjellvik V. Økt bruk av antibiotika blant 19-åringene i mai. Tidsskr Nor Legeforen 2012; 132: 1084–8.
2. Tobakk. I: Særavgifter og grensehandel. NOU 2003: 17. www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/nouer/2003/nou-2003-17/8.html?id=370917 (19.6.2012).
3. World Health Organization. Prevalence of tobacco use. www.who.int/gho/tobacco/use/en/index.html (19.6.2012).
4. Engelsk-norsk stor ordbok. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2001: 1331.
5. Oxford English Dictionary. <http://oed.com/view/Entry/151048> (19.6.2012).
6. Store norske leksikon. Prevalens. <http://snl.no/prevalens> (19.6.2012).
7. Store medisinske leksikon [Store norske leksikon]. Prevalens. http://snl.no/sml_artikkel/prevalens (19.6.2012).
8. Bakketeig LS, Magnus P. Epidemiologi. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1998: 36.
9. Thelle DS. Innføring i epidemiologi. Oslo: Cappelen Akademiske, 1998: 46.
10. Store norske leksikon. Insidens. <http://snl.no/insidens> (19.6.2012).
11. Store medisinske leksikon [Store norske leksikon]. Insidens. http://snl.no/sml_artikkel/insidens (19.6.2012).
12. Ordnett. www.ordnett.no (19.6.2012).
13. Tanums store rettskrivningsordbok. 9. utg. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2005: 650.
14. Store norske ordbok. 2. utg. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2005: 580.
15. Retriever. <http://retriever.no> (19.6.2012).

Mottatt 20.6. 2012 og godkjent 11.9. 2012. Medisinsk redaktør Raida Ødegaard.